

Рокитський Є.Л., докторант,
Український Вільний Університет, м. Мюнхен, Німеччина
Голова Всеукраїнського об'єднання інноваційно-космічних кластерів,
м. Одеса, Україна

ЗМІЦНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТА ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ПОСТАЧАННЯ АВІАКОСМІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ОБОРОННОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У ВІДПОВІДЬ НА НОВІ ВИКЛИКИ БЕЗПЕЦІ ЄС

Основи співпраці між державами-членами Європейського Союзу в галузі оборони і безпеки були закладені задовго до початку триваючої наразі в Європі війни у ст. 42(7) Лісабонського Договору [1]. Така співпраця спрямована на гармонізацію вимог і об'єднання ресурсів у придбанні, дослідженні, фінансуванні й використанні озброєння та військової, в т.ч. авіакосмічної, техніки («оборонного обладнання»). Механізм, передбачений ст. 42 Лісабонського договору, дозволяє бажаним державам-членам ЄС співпрацювати у конкретних проектах оборонної спроможності і залучати додаткове фінансування ЄС через Європейський оборонний фонд (EDF).

Співпраця розвивається *в першу чергу* на базі й в рамках програм окремо створеного в ЄС 26ма його членами інституційного механізму – Європейської оборонної агенції (EDA), зокрема навколо концепції єдиного ринку оборонного обладнання. Керуючись засадами «Європи різних швидкостей», що можуть застосовуватися до співробітництва в галузі оборони й безпеки, 22 країни-учасниці EDA 1.07.2006 запустили Європейський ринок оборонного обладнання (EDEM). EDEM працює на основі міжурядових угод і «м'якого» права, закріпленого в «Кодексі поведінки щодо оборонних закупівель» (21.11.2005) і «Кодексі кращої практики в ланцюзі поставок» (27.04.2006), узгоджених відповідними членами ЄС (офіційно не опубліковані), формуючих міжурядовий режим закупівлі «оборонного обладнання», не відповідаючий звичайним правилам конкуренції Єдиного ринку ЄС.

У відповідь на виклики глобальній та регіональній безпеці з початку 2000-х років, ЄС почав нарощувати європейський потенціал безпеки та оборони. Лісабонський договір передбачив посилення і гармонізацію оборонної співпраці між державами-членами на засадах Спільної зовнішньої політики і політики безпеки (CFSP, військова і оборонна діяльність в рамках останньої фінансується через Європейський фонд миру, позабюджетний механізм) і Спільної політики безпеки і оборони (CSDP), що включає створене в 2017 р. Постійне структуроване співробітництво (PESCO), в якому беруть участь 25 членів ЄС; воно

заохочує їх інвестувати у розвиток спільного оборонного потенціалу і компетенцій, а також підвищення оперативної готовності своїх збройних сил. PESCO має 60 спільних оборонних і безпекових проектів [2] зокрема в сферах супутникової розвідки, БПЛА і т.і, і використовує інструменти EDF для часткового фінансування проектів і оборонних досліджень зокрема в аерокосмічній галузі, сприяння інвестиціям у ланцюги постачання і зміцнення єдиного оборонного ринку ЄС.

Отже ми встановили створення ЄС комплексу взаємопов'язаних оборонних інституцій (EDA й EDF) і заходів співпраці «бажаючих» держав-членів ЄС у оборонних проектах, зокрема з посилення безпеки і оборонного виміру космічної діяльності (Координований щорічний огляд оборони і Військовий план проведення заходів).

Наразі правовідносини України з ЄС у цій сфері регулює ст. 10 Угоди про асоціацію [3]. Водночас у 2020 р. ЄС погодив правила участі країн з-поза Союзу в окремих проектах PESCO. Згідно з ними, «треті» країни можуть бути запрошені до участі в конкретному проекті PESCO у виняткових випадках за умови, що вони можуть додати цінність і відповідають кільком політичним і правовим міркуванням, включаючи підтримку CFSP.

Україна має потужну та багатофункціональну оборонну та аерокосмічну промисловість, водночас наразі багато авіакосмічної техніки, що постачається до неї, виробляється, ремонтується і обслуговується в державах ЄС. Україна вже стикається з викликами забезпечення її сучасним оборонним і аерокосмічним обладнанням та постачання своєї продукції на європейський ринок. Отже забезпечення правових і інституційних механізмів інтеграції України в європейський оборонний ринок актуальне.

Нові безпекові реалії на європейському континенті після вторгнення РФ до України в 2022 р., відфіксовані у Версальській декларації Європейської ради [4]. Вони також споводували розробку пропозиції Зміцнення Європейської оборонної промисловості через Акт про Спільні Державні Закупівлі [5]. Ці документи, на нашу думку, складатимуть достатню підставу конкретизувати відповідні положення Угоди і розробити окремий план дій. Зміна парадигми європейської безпеки і оборони з лютого 2022 р., яка значною мірою залежить від розширеної співпраці ЄС з Україною, ми вважаємо створила «винятковий випадок», а отже – правові підстави залучення України у конкретні проекти співпраці в рамках PESCO.

Література

1. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007.

2. PESCO's projects – Overview. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/53013/20211115-pesco-projects-with-description.pdf> (дата звернення: 15.02.2023).

3. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (дата звернення: 15.02.2023).

4. Versailles Declaration. 10 and 11 March 2022. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf> (дата звернення: 15.02.2023).

5. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the European defence industry Reinforcement through common Procurement Act. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11531-2022-INIT/en/pdf> (дата звернення: 15.02.2023).

УДК 354:342.51 (477)(043.2)

Армаш Н.О., д.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СПІВВІДНОШЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПОСАД З ПОСАДАМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У КРАЇНАХ «ЗАХІДНОЇ ДЕМОКРАТІЇ»

У Франції, як і в інших розвинутих країнах, існує інститут «політичних чиновників». Вони користуються усіма привілеями чиновників, але не пов'язані з ієрархічною системою державно-адміністративного управління, оскільки із самого початку поставлені над нею. Фактично це ніби політична надбудова над формально нейтральним чиновництвом. У дійсності політичні чиновники відіграють визначальну роль у виробленні політики держави, на яку орієнтуються у своїй діяльності всі інші чиновники. Серед таких відзначають членів уряду Франції. Уряд визначає й проводить політику Нації. Він розпоряджається адміністрацією й збройними силами та несе відповідальність перед Парламентом відповідно до умов і в порядку, передбаченому Конституцією Франції.

Керує діяльністю уряду Прем'єр-міністр. Він відповідає за національну оборону та забезпечує виконання законів. В окремих випадках він здійснює регламентарні повноваження й призначає на цивільні та військові посади. Прем'єр-міністр може делегувати деякі свої повноваження міністрам.

У виняткових випадках він може за спеціальним дорученням Президента головувати замість нього на засіданні Ради Міністрів, порядок